

Tomáš Petráček, *Výklad bible v době (anti-)modernistické krize. Život a dílo Vincenta Zapletala OP,*

Praha 2006, Univerzita Palackého – Cyrilometodějská teologická fakulta, Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění – Krystal, 276 s., ISBN 80-85929-81-3.

Publikace Tomáše Petráčka je ukázkou koncepčně promyšlené, na významných i rozmanitých pramenech založené a stylově velmi ucelené práce, která je evidentně výsledkem mnohaletého usilovného bádání. Konstatování, že autoři obdobných prací vyplňují nějaké „bílé místo“ v našem poznání minulosti, je často frází. V případě této disertace to však v žádném případě fráze být nemůže. Naopak, je to velmi případně tvrzení.

Cílem práce je představit pozoruhodnou postavu Vincenta Zapletala se zaměřením na jeho působení v oboru starozákonní exegeze ve švýcarském Fribourgu. Dílo tohoto poněkud v českém prostředí pozapomenutého vědce je zapotřebí vělnit do mnoha souvislostí – do kontextu modernistické krize, života univerzity a švýcarských reálií, stavu vědeckého bádání té doby, vývoje dominikánského řádu a v neposlední řadě kontextu vztahu k českému prostředí (Alois Musil, Časopis katolického duchovenstva apod.). Síla práce je právě v tomto „vědomí souvislostí“ a plastickém ztvárnění většiny z nich. Autorovi se podařilo pronikavě osvětlit dílčí Zapletalovy tvůrčí i organizační počiny i celkovou atmosféru provázající život křesťanstva na přelomu 19. a 20. století. Je zřejmé, že středobodem Zapletalových snah bylo zápolení v oblasti exegeze; proto je práce správně zaměřena právě tímto směrem. Poněkud stranou zůstala Zapletalova činnost literární a autor byl také velmi střídmy (ba snad přehnaně opatrný) v hodnocení Zapletala-člověka, i když se z celého textu dá mnohé z povahy českošvýcarského dominikána vysledovat.

Výklad bible v době (anti-)modernistické krize je textem, který přichází do domácí diskuse v pravý čas. Tato diskuse se vede již několik let, a to za prvé o charakteru české katolické moderny (zejména nad pracemi olomouckého profesora Pavla Marka, pražského docenta Martina C. Putny a dalších domácích badatelů) a za druhé o rysech náboženské krize českého katolicismu, ústící do vytvoření národní Československé církve (práce jmenovaného Pavla Marka a nověji Jaroslava Hrdličky a dalších). Zdá se, že právě tato debata potřebovala další impulzy, které by vysvětlily jisté mezinárodní souvislosti pontifikátu Pia X. a evropských teologických aktivit. Zvláště cenná se mi jeví Petráčkova teze o spletených a na osobních kontaktech založených podmínkách univerzitní kariéry římskokatolických teologů oné doby. Ukazuje se nejednoznačná povaha velmi složité doby, kdy

jeden teolog mohl být za své vědecké výstupy odsouzen, jiný – v podstatě za tytéž názory – nikoli. V tomto ohledu je Petrůvka vidění velmi pronikavé a navazuje na ty trendy současné historiografie, které se nespokojují s černobílými a často kategorickými soudy.

Na druhé straně je práce velmi vyvážená v tom smyslu, že se nepokouší o apologii církevního učitelského úřadu (a to i papeže Pia X., který byl mnohdy „vyvíňován“ z aktivit špionážní a pomlouvачné činnosti Sapiniéry) ani o apologii jednotlivých postav líčeného příběhu. Samozřejmě – pokud jsou autorovy sympatie nějak explicitně vyjádřeny, je to vzhledem k osobnosti Vincenta Zapletala, což je zcela pochopitelné, nebo k osobnosti magistra dominikánského řádu Hyacinta Cormiera, což je s největší pravděpodobností oprávněné.

Popis jednotlivých etap Zapletalova života a přehled jeho díla navíc inspirativně vede k mnohému zamyšlení a k dalším otázkám, které se týkají českého a též evropského katolicismu a jeho vztahu k moderní době. Celkově jsem nabyl dojmu, že rozpory mezi církví a některými trendy moderní doby byly ještě mnohem hlubší a ostřejší, než jsem si před přečtením Petrůvky práce myslel, a že proto Druhý vatikánský koncil byl ještě o něco zásadnější, než by nasvědčovalo jeho dnešnímu pojmání a hodnocení. Jinými slovy: koncil se stal již v mnohém směru samozřejmostí, z historického hlediska však představuje skutečnou „paradigmatickou“ změnu. Druhým obecnějším rysem, který se vine celou prací, je rovina vztahů mezi papežem, kurií, (dominikánským) řádem a jednotlivcem (Zapletalem). Právě vztahy mezi těmito čtyřmi aktéry ukazují velmi osobní charakter mezilidských a komunitních vazeb v tehdejší církvi, a alespoň částečně pronikají k podstatě života v (anti)moderní církvi. I tyto obecnější poznámky oceňují Petrůvku schopnost ukázat dramatičnost historických událostí – při zachování střízlivého vyprávěcího stylu.

Knihy Tomáše Petrůvka navíc připomněla (vedle objevení polozapomenutých postav, jejichž význam byl zřejmě mnohem větší než význam celé řady domácích církevních osobností – vedle Zapletala zmiňme znovu Musila) z nejobecnějšího úhlu pohledu dvě zásadní otázky, které tvoří osu bádání v oboru církevních dějin. Za prvé: Jakým způsobem se vlastně mění taková tradiční a předmoderní instituce, jakou je církev? A za druhé: Jaká je role církevních institucí, které mají relativní právní subjektivitu a z ní vyplývající svobodu (dominikáni a další řády)? Díky tomuto základnímu směřování celé publikace, které prostupuje i mezi jejími řádky, je možné ji označit ve své kategorii za průkopnickou.